

Lausunto

31.08.2022

Asia: VN/23227/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi rakentamislain mukaisten rakentamisen luonnollisten henkilöiden pätevyyksien toteamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Valtuutettua toimielintä koskevat huomiot.

Lakiehdotuksen mukaan samoja pätevyystodistuksia myöntäviä toimielimiä voi tosiasiasa on useita samaan aikaan. Miten varmistetaan, että eri toimielimet arvioivat pätevyyskysymyksiä yhdenvertaisesti?

Todistuksen myöntämistä, todistusta ja todistuksen saajaa koskevat huomiot.

Lakiehdotuksen 10 §:ssä annetaan ympäristöministeriölle mahdollisuus antaa tarkempia ohjeita todistuksen muodosta ja sisällöstä. Ohjeet eivät lähtökohtaisesti ole velvoittavia. Ympäristöministeriöllä lienee mahdollisuus antaa erilaisia ohjeita omalla toimialallaan myös ilman lainsäädännössä olevaa mainintaa asiasta.

Eräs merkittävä epäkohta lakiehdotuksessa liittyy pätevyystodistuksen voimassaoloon. 12 §:n mukaan todistus on voimassa enintään 7 vuotta ja voidaan peruuttaa, jos se perustuu olennaisesti vääriin selvityksiin, toisin sanoen valheelliseen tietoon. Tällaiset tapaukset lienevät marginaalisia. Sen sijaan henkilön kelpoisuus suunnittelu- tai työjohtotehtävään saattaa puuttua muista, paljon tavallisemmista syistä, kuten piittaamattomuudesta ja välinpitämättömyydestä kyseistä tehtävää kohtaan. Pätevyyden toteamista koskevaan lakiin pitää lisätä mekanismi pätevyiden määräaikaiseksi poistamiseksi niihin tilanteisiin, joissa henkilö toistuvasti laiminlyö velvoitteita suunnittelijana tai työjohtajana.

Lakiehdotuksen 11.2 §:n 5-kohdan mukaan myönnettyjä todistuksia koskevaan rekisteriin on lisättävä tiedot rakennusvalvontaviranomaisen tekemästä, rakentamislakiehdotuksen 73 ja 77 §:n mukaisesta ”rajoituspäätöksestä”. Pelkkä rekisterimerkintä ei ole riittävä, vaan henkilöltä on voitava poistaa pätevyys toistuvissa rikkomustilanteissa jo ennen 7 vuoden määräajan umpeutumista. Mallia voitaisiin ottaa esimerkiksi määräaikaisesta ajokiellosta.

Lisäksi rakentamislakiehdotuksen mukaan tavanomaiseen suunnittelu- tai työjohtotehtävään ei edellytetä lainkaan kokemusta, pelkkä koulutus riittää. Mikäli pätevyyttä arvioiva toimielin ei arvioi lainkaan henkilön kokemusta, pätevyystodistuksen 7 vuoden määräaika on täysin tarpeeton. Sen sijaan RTY:n näkemyksen mukaan myös tavanomaisiin suunnittelu- ja työjohtotehtäviin pitää edellyttää jonkinlaista kokemusta, edes ”riittävä kokemus”. Kokemusvaatimuksen poistaminen lainsäädännöstä heikentää rakentamisen laatua perustavanlaatuisella tavalla.

Rakentamislakiehdotuksen 73 ja 77 §:ssä ei mainita ”rajoituspäätöstä” saati sitä, että sellainen voidaan tehdä määräajaksi. On mahdollista, että tällainen maininta on lisätty lakiehdotukseen viimeisimmän lausuntokierroksen jälkeen. Pätevyyksiä koskeva laki on esityksen perustelujen mukaan rakentamislain liitännäislaki. Tästä syystä olisi hyvä, jos lausuntopyynnössä olisi mukana viimeisin versio rakentamislakiluonnoksesta, jotta niiden yhteensopivuutta voisi lausunnossa arvioida.

Ympäristöministeriötä koskevat huomiot.

Lakiehdotuksen mukaan myös ympäristöministeriö voi erityisestä syystä myöntää todistuksen pätevydestä. Laissa asetetaan kuitenkin melko tiukat edellytykset toimielimen asiantuntemukselle. Näillä on muun muassa oltava monijäsenisiä eri alojen asiantuntijalautakuntia päättämässä todistusten myöntämisestä. Yhdenvertaisuuden vuoksi ympäristöministeriön tulee varmistaa, että myöntäessään todistuksen henkilön pätevydestä, arvioinnissa käytetään yhtä tasokasta asiantuntemusta, kuin mitä vastaavalta toimielimeltä edellytetään.

Rekisteriä tai rekisterinpitoa koskevat huomiot.

Ei erityisiä huomioita.

Ulkomaisten tutkintojen vastaavuutta koskevat huomiot.

Ei erityisiä huomioita.

Siirtymäaikaa koskevat huomiot.

Siirtymäsäännöksessä on huomioitu ainoastaan nykyisten, vapaaehtoisten pätevyystodistusten asema lain voimaantulon jälkeen. Suomessa on myös runsaasti suunnittelijoita ja työjohtajia, joilla ei toistaiseksi ole tällaista vapaaehtoista pätevyystodistusta mutta joiden kuitenkin pitäisi pystyä osoittamaan pätevyytensä tämän lakiehdotuksen mukaisella todistuksella lain voimaantulosta eli 1.1.2024 alkaen. Tämä ei ole realistista, koska pätevyystodistusta tarvitsevia alan ammattilaisia on ympäristöministeriön omankin arvion mukaan 15 000-20 000 henkilöä. Lisäksi asiassa on huomioitava, että yksi suunnittelija saattaa tarvita useita pätevyystodistuksia tutkinnoistaan ja tehtävistään riippuen. Asia on syytä huomioida siirtymäsäännöksissä.

Mahdolliset muut huomionne esitysluonnoksesta.

Rakennustarkastusyhdistys RTY ry. pitää keskitettyä pätevyyksien toteamista lähtökohtaisesti kannatettavana. Esityksessä arvioitu rakennusvalvontojen työmäärän vähentyminen vaikuttaa kuitenkin ylimitoitetulta. Tällä hetkellä suunnittelijoiden/työjohtajien pätevyys eli tutkinto ja sen sisältö tutkitaan rakennusvalvonnassa aina, kun henkilö hakee ensimmäistä kertaa ko.

rakennusvalvonnassa tietyn vaativuustason tehtävään (esimerkiksi vaativan tason rakennussuunnittelutehtävään). Valtakunnallinen rekisteri eri ammattilaisten pätevyyksistä (eli tutkinnoista ja niiden sisällöistä) vähentää rakennusvalvontojen työtä tältä osin. Kuitenkin nykytilanteessa tutkintotodistusten tarkastelua enemmän rakennusvalvontoja työllistää suunnittelijoiden/työnjohtajien kelpoisuuden arviointi eli suunnittelu- tai työnjohtotehtävän vaativuuden arviointi ja sen vertaaminen suunnittelijan/työnjohtajan kokemukseen ja tosiasiallisiin mahdollisuuksiin selviytyä tehtävästä (pätevyys = koulutus x kokemus). Tämä työ tulee jatkossakin säilymään rakennusvalvonnalla.

Lisäksi tavanomaisen suunnittelu/työnjohtotehtävän kokemusvaatimuksen poistaminen tulee lisäämään rakennusvalvonnassa tehtävän neuvonnan ja ohjauksen määrää merkittävästi. Myös Kuntaliitto on lausunnossaan puuttunut tähän asiaan. Ammattitaitoiset ja vastuulliset rakennusvalvonnat eivät voi jättää esimerkiksi omakotitalojen ja loma-asuntojen tavanomaisiksi arvioituja suunnittelu- ja työnjohtotehtäviä pelkästään kokemattomien suunnittelijoiden ja työnjohtajien varaan. Seuraukset rakentamisen laadun heikkenemisestä olisivat liian vaarallisia ja aiheuttaisivat kauaskantoisia ja aivan tarpeettomia kustannuksia yhteiskunnalle jatkossa.

Levanto Risto
Vantaan kaupunki/Rakennusvalvonta

Keravuori Sara
Rakennustarkastusyhdistys RTY ry